

5. Stok, J.R., Lambert, D.M. (2005). *Stratehicheskoe upravlenye lohystykoj* [Strategic management of logistics], 4th ed., translated from English by Ehorova V.N. INFRA, Moscow, 797 p. [in Russian]

6. Smirichinskii, A.; Smirichinskii, V.; Martiniuk. V. *Logistical management in building*. Monograph. Ternopil: ZBRUCH, 2006. 262 p. [in Ukrainian]

7. Stakhanov, V.N., & Yvakyn, E.K., (2001). *Logistics in building Schoolbook*. Moscow: Pryor», 176 p. [in Russian]

АННОТАЦІЯ

В статье освещены вопросы использования интегрированного логистического подхода к деятельности строительных предприятий. Дана характеристика концепции управления цепями поставок (Supply Chain Management, SCM). Предложена концептуальная схема внедрения логистического подхода на строительном предприятии на основе внутрифирменной и внешнефирменной интеграции участников строительного процесса.

Ключевые слова: интегрированный логистический подход, управление цепями поставок, строительное предприятие.

ANNOTATION

The article deals with the employment of integrated logistic approach into constructive enterprises' activity in modern economic conditions. The characteristic of conception of supply chain management is presented (Supply Chain Management, SCM). Necessity of formation of integration mechanism is examined in the article. For a complex implementation of the logistics concept into the company's activity and improvement of its logistics activity the author offered to present the company as logistics system. Conceptual scheme of logistic approach implantation at the constructive enterprise on the basis of insidefirm and outsidefirm integration of the constructive process participants is offered.

Keywords: integrated logistic approach, supply chains' management, constructive enterprise.

УДК 330.338.24

**Стеценко С.П., д.е.н., доц.,
КНУБА, м. Київ**

ЗАГАЛЬНІ ІМПЕРАТИВИ ФОРМУВАННЯ МЕЗОРІВНЯ ЕКОНОМІЧНОЇ БЕЗПЕКИ

Розглянуті особливості формування мезоекономічного рівня економічної безпеки. Запропонована система формування мезорівня економічної безпеки. Розглянуті ознаки, які дозволяють класифікувати підходи до визначення мезорівня економічної безпеки: галузева належність (галузева безпека); рівень концентрації власності (безпека корпоративних структур); адміністративно-територіальний устрій (регіональна безпека).

Ключові слова: економічна безпека, оцінка, регіони, галузі, економічна політика, соціальна безпека.

Постановка проблеми. Економіка є багаторівневою системою суспільних відносин, де основним є макрорівень. На цьому рівні розглядається функціонування складних великих самостійних економічних систем, найчастіше з яких є національні економіки. На мікрорівні вивчається функціонування простих однорідних систем та суб'єктів, що складають макроекономічні структури. Такими суб'єктами є суб'єкти господарювання та домогосподарства. І, нарешті, не менш важливим є мезорівень, який формують складні підсистеми, що є складовими національної економіки, наприклад, регіони та галузі.

Аналіз останніх досліджень.

Дослідження певних аспектів проблеми економічної безпеки знайшли відображення в працях провідних українських науковців: Л.І. Абалкіна, А.І. Архипова, О.М. Бандурки, І.Я. Богданова, З.С. Варналія, А.С. Гальчинського, В.М. Гейця, О.М. Головченко, В.Є. Духова, Я.А. Жаліла, Г.А. Пастернак-Таранушенка, В.Л. Тамбовцева, Л.С. Шевченко М.М. Єрмошенка та ін.[3-9].

Формулювання цілей статті.

Основною метою статті є дослідження особливості формування мезоекономічного рівня економічної безпеки.

Виклад основного матеріалу.

Сучасний етап розвитку українського суспільства, що характеризується пошуком парадигми стійкого соціально орієнтованого відновлення та зростання, супроводжується якісною трансформацією інституційного середовища, що має свій прояв в перерозподілі прав власності та загостренні протиріч між діючими, реформованими та імпортованими інститутами, у зростанні масштабів інтеграційних процесів при одночасній активізації відцентрових тенденцій у регіонах та галузях. Подібні зміни ускладнюються незавершеністю структурних перетворень, відсутністю цілісної концепції довгострокового розвитку держави, загостренням внутрішніх і зовнішніх факторів ризику для системи національної безпеки в умовах активізації глобалізаційних процесів. Це спричиняє нестійку динаміку основних макроекономічних показників.

При цьому активізується опортуністична поведінка економічних агентів, що є спробою скорочення податкового навантаження, блокування конкуренції на товарних та фінансових ринках, способом одержання незаконного доступу до бюджетних ресурсів та державної власності, перерозподілу національного доходу, вивозу капіталу за кордон.

Наразі українське суспільство потребує нової наукової парадигми, яка у відповідності з викликами постіндустріальної економіки в умовах посткризового розвитку надасть якісно нове трактування принципів інституційного проектування системи національної безпеки та її атрибутивного елемента – системи економічної безпеки. Вплив формальних і неформальних інститутів на зміст та принципи функціонування системи економічної безпеки характеризується суперечливістю: ринкові інститути можуть

одночасно виступати як засобом її забезпечення, так і чинником загроз. Характер впливу визначається змістом форм та методів інституційного проектування, при цьому роль держави в реалізації позитивного потенціалу інститутів економічної безпеки як джерела поступальної макроекономічної динаміки є першорядною, що обумовлене її гетерогенністю внаслідок суперечливості інституційних утворень, масового та швидкоплинного імпорту ринкових інститутів, здійсненого «зверху». Цим визначається необхідність реалізації державного регульованого варіанту ринкової інституціоналізації відносин економічної безпеки на основі модернізації існуючих формальних та легалізації неформальних інститутів в процесі цілеспрямованого інституційного проектування.

Забезпечення економічної безпеки має досить важливе значення для формування стратегії соціально-економічного розвитку України. Проблема економічної безпеки України обумовлена лібералізацією економіки та зовнішньоекономічної діяльності, глобалізацією світового господарства, процесами регіональної та галузевої економічної інтеграції, формуванням механізмів співробітництва та взаємодії України з іншими країнами Європейського союзу, а також факторами міжнародного співробітництва із країнами, що мають високий рівень розвитку економіки. Необхідно відзначити, що в цей час регіони України, підприємства, організації, корпорації, окремі підприємці є самостійними учасниками зовнішньоекономічної діяльності.

Проведений аналіз публікацій в науковій літературі дозволив виділити три ознаки, які дозволяють класифікувати підходи до визначення мезорівня економічної безпеки: галузева належність (галузева безпека); рівень концентрації власності (безпека корпоративних структур); адміністративно-територіальний устрій (регіональна безпека).

У сучасних реаліях особливої важливості набуває забезпечення

економічної безпеки України, її регіонів, галузей та суб'єктів підприємницької діяльності. При цьому, необхідно національну безпеку розглядати як стан держави, що дозволяє їй забезпечити захищеність життєво важливих інтересів особистості, суспільства та держави від внутрішніх та зовнішніх загроз, зберігаючи свою цілісність і статус.

Для сьогоденного стану системи управління характерна відсутність галузевої ієрархії, але це жодним чином не обмежує застосування механізмів забезпечення економічної безпеки. Крім того, галузь являє собою сукупність незалежних і самостійних господарюючих суб'єктів, що вимагає деталізації особливостей та специфіки їх сфер діяльності в економічному просторі країни та регіону, в тому числі, при визначенні загроз економічній безпеці. Варто також враховувати, що інтереси господарських суб'єктів в основному потребують вирішення проблем більш власної безпеки у коротко-, середньо- і довгостроковій перспективі, і це хоч опосередковано, але стосуються проблем забезпечення економічної безпеки як регіонів, так і країни в цілому.

Незалежно від рівня концентрації власності господарський суб'єкт має бути елементом сукупності учасників економічних відносин, і в цьому зв'язку його економічні інтереси переплітаються з регіональними та державними і повинні враховуватись при визначенні загроз з урахуванням галузевих особливостей.

Окремо необхідно зазначити, що рівень концентрації власності в сучасній Україні привів до створення мезоекономіки країни "олігархічного" типу зі значним превалюванням в ній холдингових структур. Корпоративний характер управління обмежує можливості регіонів у регулюванні діяльності великих компаній, холдингів, що мають корпоративні привілеї. Втрата контролю над регіональною економікою пов'язана також з вільним рухом фінансових ресурсів, з їх концентрацією у великих центрах економіки. В цьому аспекті безпека регіонів

тісно переплітається з галузевою і те, в якій мірі їх економічні та соціальні інтереси співпадають, суттєво впливає на ймовірність ризиків та загроз.

До завдань регіональних і галузевих інститутів та структур, щодо забезпечення економічної безпеки, входить не лише боротьба із правопорушеннями податкового законодавства, виявлення, запобігання та припинення порушень валютного і фінансового законодавства, але і забезпечення дотримання вимог законів, регулювання відносин в галузях підприємницької та іншої економічної діяльності, а також відносин власності.

У сучасних умовах регіони України сформувалися як цілісні економічні системи, мають свої особливості та економічну політику, самостійність у виборі стратегії економічного розвитку. Формування регіональної системи економічної безпеки повинне спиратися на обґрунтування системи економічних інтересів регіону, взаємодії із галузевими і корпоративними структурами та витікає, практично, із системи національних економічних інтересів.

Одним з аспектів дослідження проблем економічної безпеки, особливостей її забезпечення на регіональному рівні є збереження адміністративного устрою держави. Не завжди враховується і неоднорідність завдань, що вирішуються на різних рівнях економічної системи країни, значна сировинна спрямованість економіки України в умовах вичерпності та непоновлюваності природних ресурсів. Зокрема, Т.Ю. Феофілова зазначає, що економічна безпека країни являє собою такий стан економіки, який в умовах обмеженості природно-ресурсного потенціалу та навіть під впливом негативних факторів дозволяє державним органам влади і органам місцевого самоврядування виконувати покладені на них функції та забезпечувати потреби суспільства, не підриваючи при цьому основ держави та не загрожуючи її суверенітету [12].

Економічні інтереси регіону – це, насамперед, ефективне використання виробничого потенціалу та природних

ресурсів при забезпеченні сприятливих умов життєдіяльності та соціальних умов населення. Галузеві інтереси мають схожі пріоритети, але в їх основі - забезпечення конкурентоспроможності на основі інноваційного розвитку. Виходячи з інтересів регіону та галузі, має формуватися відповідна регіонально-галузева стратегія. Щоб забезпечити економічну безпеку, необхідно залучити інституційний механізм активізації економічного зростання та конкурентоспроможності економіки як факторів економічної безпеки країни. Конкуренція є ключовим інституційним фактором для нової парадигми суспільного розвитку та формування нового суспільного ладу.

Економіка суб'єкта господарювання є залежною від прийнятих рішень політичного та соціального характеру. Вивчення цих обставин дозволяє зрозуміти склад інституційних змін, які включають сукупність правових і економічних методів управління та сприяють виявленню небезпек у сфері економіки. Ефективна інституційна система, реалізуючи суспільні інтереси, організовує та гармонізує їх у напрямку забезпечення національних інтересів вищого порядку, у тому числі національної безпеки. Цим досягається ефективність суспільного розвитку країни в умовах модернізації її економіки.

При переході до інноваційної та постіндустріальної економіки основою національної безпеки стає нова якість економічного зростання, за якої дефіцитні та не відтворювані природні ресурси замінюються ефективним використанням наукових розробок. У наукових джерелах виокремлюються 5 основних рівнів структури господарства та його економічної безпеки: мега-, макро-, мікро-, міні- та мезо-. Економічна безпека розглядається як багаторівнева система забезпечення безпеки всіх взаємодіючих рівнів галузевих, міжгалузевих, територіальних комплексів, підприємств, їх підрозділів та працівників. Особлива роль мезорівнів полягає в тому, що вони виконують роль буферів при активізації

загроз стабільності для основних рівнів господарської системи та слугують резервами при надлишку або нестачі факторів, ресурсів та умов сталого розвитку [2].

Економічна безпека, що визначає сталий розвиток всіх рівнів господарства, згідно з інституціональною теорією пов'язана зі створенням і функціонуванням організаційних структур, законів та правил поведінки, що забезпечують ефективну участь у глобалізації та інформатизації економіки, інноваційну та ділову активність.

Стратегія безпеки – основа довгострокової стратегії соціально-економічного розвитку країни, а не навпаки. На наш погляд, довгострокову стратегію не можна сформувати без визначення національних інтересів країни. Саме вони виражають субстанцію сутності країни, суверенітет і основні її характеристики у світовому геополітичному просторі.

Стосовно організаційного аспекту стратегії безпеки, то слід зазначити слабкість координації в економічній і соціальної сферах наших рішень. Ринок, звичайно, вирішує це завдання, але лише частково. Необхідно забезпечити єдність системи управління у вирішенні стратегічних завдань. Потрібен орган управління, який на науковій основі визначив би обсяги наших ресурсів, оцінив можливості науки, налагодив систему натуральних та вартісних балансів. На цій основі можлива побудова комплексної стратегії довгострокового розвитку країни.

Висновки. Зрозуміло, стратегічні проблеми безпеки не обмежуються викладеним. При повномасштабних дослідженнях варто враховувати продовольчу безпеку, соціальну безпеку, демографічну безпеку, можливості забезпечення економічного зростання за рахунок кадрів робочих професій та ін.

Виокремлення мезорівня економічної безпеки пов'язано з галузево-регіональним устроєм країни та діяльністю корпоративних структур і забезпечує урахування всіх можливих об'єктивних та суб'єктивних наслідків ймовірних загроз в умовах постійного впливу